

Megmaradni és megújulni, a változó időben

(A Pannon Tükör tíz évére)

Tíz éve történt, szerény kis évforduló, de azért emlékezetes. Nekem mindenképpen.

Mindig is babonás voltam. A fekete macskát – ha átmegegy előttem az úton –, lehetőség szerint elkerülöm. A 13-as számot sem kedveltem túlságosan – s ebben nem vagyok egyedül –, nos, nekem „bejött”. Negatív értelemben. 13. éve szerkesztettem a fehérvári Árgust, és 2003 májusában rá kellett döbbenem: vége. Bizalomvesztés, talán nem függetlenül a politikai kurzusváltástól, anyagi problémák (szinte megoldhatatlanok), s totális egzisztenciális bizonytalanság. Csak egy apró epizód: 2002 őszén pályáztunk az NKA-nál évi tíz szám megjelenésre, s így kaptunk – akkor először – 2 millió forintot, a szokásos 1 millió helyett. Ez rendben is lett volna. Ám a beígért, megbeszélte városi pénz nem érkezett meg időben, újratárgyalták az Árgus támogatását, késve kaptunk a tervezettnél jóval kevesebb összeget. Lehetetlen helyzetbe kerültünk. Ebből és más jelekből, elhallgatásokból, „belső” e-mail-ekből, súpásokból, fülesekkel megértettem, az új szituációban aligha terem számomra babér.

(Annak ellenére, hogy az összes városi kulturális kitüntetést megkaptam az évek folyamán... S még ott rezgett a levegőben a 60. születésnapomra rendezett ünnepség laudációinak visszhangja...) No, de sebaj, ha változtatni kell, változtatok. (Nem először.)

Eszembe jutott kedvenc Rejtő-idézetem (nem szó szerint, így hangzik): Az oázis pálmáin csak néhány kedélybeteg majom lézengett, ők is elpályáztak volna szebb vidékre, csak nem tudták, hogyan kerültek oda. Nos, nem volt kedvem a kedélybeteg majom szerepéhez, inkább elpályáztam más vidékre, ahol megértéssel fogadtak.

A Pannon Tükör alapításánál magam is bábáskodtam, ott voltam Pék Paliék kanizsai konyhájában, amikor formálisan bejelentést nyert

az indulás ténye. A 95-ös próbaszám után egymást követték a színvonalas lapszámok. Zala megye is felzárkózott azon tájegységekhez, amelyeknek immár volt önálló kulturális-irodalmi fóruma, műhelye. A tehetséggondozás, a helyi írók-költők felkarolása, a könyvkiadás mind új lehetőségekhez jutott.

Szükség volt rá azért is, mert a muravidéki magyarság kivételes kulturális teljesítménye – létszámahoz viszonyítva – nem kapott kellő nyilvánosságot az anyaországban. A Pannon Tükör ebben is közreműködhetett... Szúnyogh Sándor, Göncz László, Bence Lajos, Zágorec-Csuka Judit és Halász Albert nevét jobban ismerték a Vajdaságban, mint Zalában. És egyáltalán, izgatott a határ mentiség: ami eddig hátrányként jelentkezett, a határok eltűnésével, az unió bővülésével – hirtelen előnyvé változhat...

Ám nyolc év után a Pannon Tükör – én legalábbis úgy ítélt meg –, lehetőségei alatt teljesített. Igaz, ebben közrejátszott a helyi békétlenkedés, a Zalai Írók Egyesülete élén történt változás-sor, ami elvitte az energiákat. A megbízott főszerkesztő, Czupi Gyula érdeme mégis, hogy a lap folytonossága nem sérült. Bár a négy számra való korlátozódás nyilván szűkítette a hatókört.

Jellemző, hogy 2003-ban júliusig nem jelent meg egyetlen lapszám sem, már-már úgy tűnt, vissza kell fizetni az NKA-nak az elnyert 800.000. – Ft-ot.

És még volt egy „akadály”, hogy személyemben új vezető – elnök-főszerkesztő – kerüljön az egyesület, illetve a lap élére. Az egyesület vezető posztját kizárólag választás útján lehetett elnyerni. Csak hálás lehetek Lackner Lászlónak, ismert zalai szerzőnek, a lap menedzserének, hogy segítette a jogi procedúra megszervezésében, a választás lebonyolításában. Tar Ferinek a baráti biztatásért. Tóth Imrének csendes „háttérmunkájáért”. Merő

Bélának régi barátságunk „újragalvanizálásáért”. (Tíz év után talán nem mindenki gondolja úgy, hogy okvetlenül *erre* a váltásra lett volna szükség, s pont én voltam a legalkalmasabb – de a kiteljesedő működőképesség mindenképpen a döntés, az új felállású szerkesztőség mellett szól...)

Maradjunk abban, hogy 2003 nyarán lemondtam az Árgus szerkesztéséről és megválasztottak a Zalai Írók Egyesülete elnökének és a Pannon Tükör főszerkesztőjének. (Csak melleleg: az Árgus azóta megszűnt, a Pannon Tükör idei számai pedig 110-130 oldalon jelenek meg, színes belső képekkel, 115 gr-os műnyomó papíron. Hála az MMA pályázatának. S az NKA támogatása 800 ezer Ft-ról 3 millióra nőtt, mi több: tavaly sikerült elnyerni az emberi erőforrások miniszterének támogatását is.) De kanyarodjunk vissza 2003 augusztusára. A lap megyei támogatójával, Garamvölgyi Györggyel – megyei alelnökkel – abban állapotunk meg, hogy augusztus elseje után jövünk Zalaegerszegre, feleségemmel.

Így is történt. A megyei önkormányzat Egerszeg szélén meghúzódnó alsóerdei vendégházában rendezkedtünk be, Garamvölgyi György szerzett kölcsönbe egy számítógépet, s elkezdődhetett a munka... A szerkesztőség is bevackolódhatott a megyei könyvtár alagsorában lévő kis helyiségébe. Két hónap alatt kellett írnom egy dokumentumdrámát Deákról, s meg kellett jelentetni a Pannon Tükör elmaradt négy számát. Sokan kételkedtek, hogy meg tudom – tudjuk – csinálni. Mert azért voltak segítők: Ferencz e. Győző, Tóth Imre – sajnos, csak átmenetileg: Szálinger Balázs, később Szemes Péter, Zalaegerszegről. Nagykanizsáról Pék Pálra és Kardos Ferencre számíthattam – nemcsak szerzőként, szerkesztőként is. Lendvai barátaimat is sorra felkerestem: örültek az új fejleménynek, éreztem, hogy partnerek lesznek a lap „újjaépítésében”. Bence Lajos kapcsolatai, szerkesztői tapasztalatai is sokat nyomtak a latban. S azért birtokomban volt az a kapcsolatrendszer, ami az elmúlt húsz-harminc év alatt alakult ki – személyem körül – az irodalmi életben.

A szerkesztő körül – első sorban.

Hadd mondjak valamit – a szerkesztésről.

A szerkesztés nem csak szakma – az is. Nyilván kell hozzá érzék, hogy ami külön van, szétszórva,

a lapban, a lap keretei között koncentráltan megjelenjék. S legyen valami íve, koncepciója a közölt műveknek. Az elmúlt húsz év alatt kiválasztódtak az alkalmasak. S kiszelektálódtak, akiknek nem volt türelmük, kellő nyitottságuk, felkészültségük az új körülményekre – s ettől függetlenül, lehettek kiváló írók-költők, de ezt a pályát át kellett engedniük másnak.

S még valami: megfelelő munkatársakat találni. Ez sem mindig egyszerű. Azt hiszem, a Pannon Tükör esetében – némileg a szerencse is hozzánk szegődött – kialakult az a személyi kör, akikkel lehet vinni a lapot. (Nem sorolom fel őket, az impresszumban olvasható a nevük.) Az évek alatt bizony ezen a téren csak a minőség és teljesítmény számít. A mérce magas: az egyetemes magyar irodalom, a kortárs magyar folyóiratok jelentik a mércét. S bármily irányból jön csábítás, presszió, ebből nem engedhetünk.

Horváth M. Zoltán festőművészt a gébárti művésztelepen ismertem meg. Némi bizonytalankodás után, 2006-tól ő adott új formát, tipográfiában és dizájnban a lapnak. Nemcsak kiváló festő, művészeti íróként többszörösen bizonyított. (Ma Pécs és Zalaegerszeg közt ingázva, igazi „összekötő kapcsolat”.)

Ha visszagondolok: tíz éve sokkal kedvezőbbek voltak a helyi támogatás feltételei. A megyei önkormányzatnál Vajda László, mint a szerkesztőbizottság elnöke sok-sok nehézségen segítette át a lapot, s gyakran kellett „békebíróként” elsimítania a belső vitákat. A szerkesztőbizottság, mint afféle „ernyőszervezet”, ma is megvan. Talán azért nincs előtérben, mert a „gépezet” olajozottan működik.

(S új elnökünket, Balogh László matematikatanárt, a kanizsai Batthyány Gimnázium igazgatóját – igazi irodalombarátként – sokunk régi barátjaként, e tisztében is maximális elismerés illeti.)

A megye sajátjaként tekintett a lapra, amíg erre lehetőség nyílt, s ez a pénzügyi támogatásban is megnyilvánult; ma már kissé nosztalgikusan tekintünk vissza a „régire” – pár éve lezárult – „szép időkre”. A város szintén felkarolta a lap ügyét. S költségvetésében – minden évben – szerepelt a Pannon Tükör. Amikor a megye kilépett a körből, a különbözetet nagyvonalúan átvállalta. Az utóbbi

években megfelelő költségvetéssel tervezhettük lapszámainkat. A vágott intézményesülés egészen másként alakult: kiderült, az egyesületi forma minden más jogi keretnél eredményesebben működik.

Örömmel tölt el, hogy a megye jelentősebb kulturális intézményeivel jó a viszonyunk, s együtt tudunk és tudunk működni. A levéltárral, múzeumokkal, könyvtárakkal, művelődési házakkal. Ahol az érték megjelent, ott igyekeztünk közvetítőként megjelenni. Különszámainkban vagy terjedelmesebb összeállításainkban visszatükröződött ez az egymás munkáját becsülő, szakmai kooperáció. Gondolok a Deák Ferenc születésének 200., az 1956-os forradalom 50. évfordulója kapcsán készült blokkokra. A József Attila-évfordulót saját „kútfőnk” mellett széleskörű pályatársi figyelem (és kéziratadás) övezte. Női különszámunkra különösen büszkék vagyunk, amely az Európai Unió támogatásával jelent meg. (Egyébként nem vagyok híve a gyakori különszámoknak; a folyóirat azért van, hogy „folyjék”.)

2008-tól Pannon Írók Társasága lettünk. Talán azért is indokolt volt e névváltoztatás, mert az új szerkesztői koncepció túllépett a szűken vett megyehatáron, magába ölelte a muravidéki magyarság irodalmi-képzőművészeti alkotóit és alkotásait, kapcsolatot keresett és talált a határon belül és kívül alkotói közösségekkel, műhelyekkel, részesei és alakítói voltunk a kortárs irodalom szélesen, sok ágon szerveződő folyamatainak. Legutóbb Szegeden mutatkozhattunk be – barátaink segítségével –, s érezhettük, a közönség reakcióiból, hogy munkánkat elismerés kíséri.

Ez a tíz év sok-sok élmény, sok siker – s azért olykor a kudarcokat is megízlelhattuk. Amikből igyekeztünk tanulni. A változó körülmények újabb és újabb kihívásokat jelentenek. Megváltoztak

a pályáztatás körülményei: a papíralapú adminisztrációt felváltotta az on-line űrlapok kitöltése. Egyre több lap fontolgatja az on-line változatra való áttérést. (S erre az NKA folyóirat kollégiuma is ösztönöz.) Valószínű, nekünk is fel kell készülnünk erre a valamikori átállásra. Az egy jó érzés, hogy lapszámaink – 18 évfolyamunk – fent van a neten, hozzáférhető, olvasható, ingyen letölthető. (A 2003 előtti lapszámok felvitele a netre kanizsai barátainknak köszönhető. Ma az NKA pályázat feltétele ez netes dokumentáció.)

Kissé személyes hangon kezdtem ezt a visszatekintést, hadd kanyarodjak vissza ehhez a hangvételhez. Nemrég került kezembe Nagy Pál *Egy másik élet* című nagyszerű kötete (Orpheusz Kiadó, 2009). Mindig csodáltam a Magyar Műhely megalapítóját, szerkesztőjét, sokoldalúságát – s fogékonyabb, fiatalabb éveimben tán tőle (is) vettem át a vizualitás iránti érzékenységet –, de ez a könyv egészen más. Hadd idézzek a hátlapon olvasható ajánló szövegéből: „Hetvenedik születésnapomon, és egy súlyos operáció után úgy éreztem, elérkeztem életem negyedik szakaszába, melyet a sorstól (orvosaimtól) ajándékba kaptam. Ez már egy másik élet, elválik az eddigi élet-szakaszoktól...” Az eltelt tíz év nekem is mindenképpen „egy másik élet”, aminek a lehetőségét felkínálta a sors. Én pedig – nem voltam szegénylős – éltem vele. Bár ajándéknak is tekinthetem, de azért épp eleget küszködtem, dolgoztam is érte. Hányadik szakasz – nem tudnám megmondani. (Ebből a szempontból Pali barátom sokkal tudatosabb.) Ám megállni, visszatekinteni, mindenképpen érdemes. Mégis, ezt a tíz évet nem érzem határkönek, jelnek, megtorpantó dátumnak. (Lehet, hogy már nem vagyok babonás?) Szeretnék még dolgozni, ameddig lehet... Az idő múlása ellen különben is a munka a legjobb terápia.